

Kas įkvėps išvirtusiam ąžuolui gyvybę? Paminklus ąžuolams tenka kurti žmonėms

Vilniaus rajone, vos porą kilometrų nuo miesto ribos Neries regioniniame parke augęs Belūnų (Bieliūnų) ąžuolas dar yra įrašytas į valstybės saugomų gamtos paminklų sąrašą. Saugomu objektu jis paskelbtas 1960-aisiais. ąžuolo aukštis siekė 32 metrus, apimtis 1,3 metrų aukštyje – 5,22 metro. Manoma, kad jam buvo apie 600 metų. Neries regioninio parko specialistas pastebėjo, kad vietos Užrašyta pasakojimų apie 1831 metų sukilimą, kuriuose minimas ir čia augęs ąžuolas. Pro Bieliūnų Griovių, Smilgių ir Bieliūnų kaimus vedęs kelias iki šiol vadinamas „sukilėlių keliu“. Sakoma, kad šiuo keliu, vingiuojančiu giliomis griovomis palei upę, naudojosi sukilimo dalyviai. Juo traukė ir norintieji prisijungti prie sukilėlių ir ką nors aptarti su sukilimo vadais, po šiuo ąžuolu buvo nubaustas vienas iš sukilimo rėmėjų.

Tačiau viena iš šių metų audrų ąžuolui buvo negailestinga – išvertė jį su šaknimis. Tai ir pastebėjęs vienas Pilaitės bendruomenės narys, mėgstantis pasivaikščioti Griovų draustiniu, pranešė įvairioms institucijoms..

Kaip turėtų būti elgiamasi su metų naštos neatlaikiusiais ar vėtrų išvertais valstybės saugomų gamtos paminklų? Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktorė Rūta Baškytė pastebėjo, kad kai kuriose šalyse tokie medžiai paliekami natūraliai baigti savo gyvenimą, kituose jiems ar iš jų pastatomi atminimo ženklai.

Kaip galima įamžinti šio ąžuolo atminimą? Šiuo klausimu iniciatyvos ėmėsi ir Pilaitės bendruomenė. Jos pirmininkė Janina Gadliauskienė sukvietė kelis pažįstamus miškininkus ir skulptorius pasitarti šiuo klausimu, mat turi patirties rašyti projektus įvairiems sumanymams įgyvendinti ir žino ši sumanymą paremti galinčią užsienio bendrovę.

Prie Bieliūnų ąžuolo susirinkę Pilaitės bendruomenės aktyvistai, miškininkas Antanas Stackevičius ir Neries regioninio parko direktcijos vyr. specialistas Saulius Pupininkas pirmiausiai apžiūrėjo išverstą medį, kurio viršūnė lūžtant suskilo į dalis. Nors ąžuolo kamieno vidus išpuvęs, ne kartą „plombuotas“ akmenimis ir cementu, drevėse apsigyvenusios širšės ir skruzdėlės, dar likusi nemažai ir apysveikės medienos. Žingsniais likusią ąžuolo kamieno dalį išmatavusi J.Gadliauskienė džiugiai šūktelėjo, kad susidarė maždaug 20-21 metras, ir su bendraminčiais svarstė, kaip geriausiai įamžinti galbūt dar Didįjį Lietuvos kunigaikštį Vytautą mačiusio ąžuolo atminimą, ką originaliausio būtų galima padaryti iš 21 metro ilgio išlikusio kamieno.

Gal galima padaryti 3 baublius, vienam kurių pati gamta tarsi sukūrė ir įėjimą? O gal 3-5 skulptūras, apvalius triptikus, kurie pasakotų apie 1831 metų sukilimą ir jo vadus? Vienas baublys stovėtų ąžuolo augimo vietoje, kitas – prie „sukilėlių“ kelio, o trečiasis – tarkim vienoje iš artimiausių mokyklų ar Neries regioninio parko kieme, o atminimo lentelės primintų, kur augo, kokio amžiaus ir storio medis buvo, kaip jis atrodė. Gal tada tas gražus Vilniaus pakraščio kampelis taptų didesniu traukos centru, gražios istorijos ar gamtos pamokų vieta?

Iš karto svarstyta, kaip tokio storio ąžuolą būtų galima perpjauti, išvalyti nuo puvininių, likusią kamieno dalį apsaugoti nuo tolimesnio irimo, pakelti ar išvežti į pamiškę, kur lengviau tai būtų atlikti, kalbėta, ką reikėtų pavaizduoti iš ąžuolo kuriamose skulptūrose, kaip jas apsaugoti, kad maždaug 600 gamtos augintas ąžuolas žmogaus rankų globojamas dar pastovėtų nors kelis šimtus metų, kokia pinigų suma būtina norint atlikti šiuos sumanymus.

Mat ąžuolų tvirtybę saugojusi gamta paminklus jiems statyti palieka žmonėms.

Daiva Červokienė

Autorės nuotraukose:

Prie Bieliūnų ąžuolo (iš kairės į dešinę) Neries regioninio parko direktijos vyr. specialistas Saulius Pupininkas, miškininkas Antanas Stackevičius ir Pilaitės bendruomenės pirmininkė Janina Gadliauskienė tarėsi, kaip įamžinti ilgaamžio ąžuolo atminimą.

Pilaitės bendruomenės pirmininkė J.Gadliauskienė žingsniais išmatavo likusią ąžuolo kamieno dalį

Ilgaamžio ąžuolo kiaurymė

Nulūžusi ąžuolo viršūnė

Miškininkas Antanas Stackevičius svarstė, ką galima padaryti iš ąžuolo kamieno

Šįkart prie Bieliūnų ąžuolo (iš kairės į dešinę) pasitarti susirinko Neries regioninio parko direkcijos vyr. specialistas Saulius Pupininkas, Pilaitės bendruomenės pirmininkė Janina Gadliauskienė ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Planavimo ir kadastro skyriaus vedėja Vitalija Valantiejiienė.

Pilaitės bendruomenės pirmininkė J. Gadliauskienė ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Planavimo ir kadastro skyriaus vedėja V. Valantiejiienė turėjo ką aptarti

Straipsnis išspausdintas žurnale „Miškai“:

<http://www.zurnalasmiskai.lt/index.php?id=2>

